

EUROPEAN CONFERENCE

Conference Proceedings

IX International Science Conference
«Questions regarding the problems of
higher education»

March 04-06, 2024

Bordeaux, France

QUESTIONS REGARDING THE PROBLEMS OF HIGHER EDUCATION

Abstracts of IX International Scientific and Practical Conference

Bordeaux, France
(March 04-06, 2024)

UDC 01.1

ISBN – 9-789-40372-367-9

The IX International Scientific and Practical Conference "Questions regarding the problems of higher education", March 04-06, 2024, Bordeaux, France. 390 p.

Text Copyright © 2024 by the European Conference (<https://eu-conf.com/>).

Illustrations © 2024 by the European Conference.

Cover design: European Conference (<https://eu-conf.com/>).

© Cover art: European Conference (<https://eu-conf.com/>).

© All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted, in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the publisher. The content and reliability of the articles are the responsibility of the authors. When using and borrowing materials reference to the publication is required. Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighboring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

The recommended citation for this publication is: Mammadova L. The image of a woman in the work of the great sculptor Tokay Mamedov. Abstracts of IX International Scientific and Practical Conference. Bordeaux, France. Pp. 20-23.

URL: <https://eu-conf.com/en/events/questions-regarding-the-problems-of-higher-education/>

TABLE OF CONTENTS

AGRICULTURAL SCIENCES		
1.	Біловус О., Березовський С. МІСЯЧНА КІЛЬКІСТЬ ОПАДІВ У РЕГІОНАХ УКРАЇНИ	12
2.	Форостов В., Березовський С. МІСЯЧНА СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ	15
ARCHITECTURE, CONSTRUCTION		
3.	Mammadova L. THE IMAGE OF A WOMAN IN THE WORK OF THE GREAT SCULPTOR TOKAY MAMEDOV	20
4.	Бейнер П.С., Бейнер Н.В., Кулік М.В. ЗАСТОСУВАННЯ ВІМ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЕКТУВАННІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ БУДИНКІВ: ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	24
5.	Душин В., Кочаток К. ПОШИРЕНІ ПРОБЛЕМИ ПРОЕКТУВАННЯ ТА ЗАХОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЛЯ КОНСТРУКЦІЙ ПЛОСКИХ ПЛИТНИХ ПЕРЕКРИТТІВ	27
6.	Власенко Н.О., Войко Н.Ю. ЗАСОБИ ТА ПРИЙОМИ ВПЛИВУ НА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ВІДВІДУВАЧІВ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ПАРКУ НА ПРИКЛАДІ ПАРКУ УСАМІТНЕННЯ У М. КИЇВ	29
7.	Шевцов С., Роговий С. МЕХАНІЧНІ СИСТЕМИ ВЕНТИЛЯЦІЇ С РЕКУПЕРАЦІЄЮ ТЕПЛА	35
ART HISTORY		
8.	Крищенко К.А. TECHNIQUES OF DIGITAL PAINTING IN THE CREATION OF AAA COMPUTER GAMES	38
9.	Красовська Л.О. РОЗМАЇТТЯ ВОКАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ТА СТИЛІВ У СУЧАСНІЙ ЕСТРАДНІЙ МУЗИЦІ УКРАЇНИ	43

10.	Сорокотяга Є.В., Афонін В.А. РОЗВИТОК КАЛІГРАФІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО	45
CHEMISTRY		
11.	Даценко В.В., Хоботова Е.Б., Муха А.М. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГЕНЕРАЦІЇ КОНЦЕНТРОВАНИХ СУЛЬФАТНИХ МІДНО- ЦИНКОВИХ РОЗЧИНІВ	47
CULTUROLOGY		
12.	Грабар Н.Г., Моїсєєва Н.І. НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА КОМУНІКАЦІЙНОЇ ЕТИКИ	54
ECONOMY		
13.	Khmeliylik A. THE SYSTEM OF INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF HIGHER EDUCATION: EXPERIENCE OF DSTU	57
14.	Hlushchenko O., Solod V., Khmeliylik A. PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION QUALITY: EXPERIENCE OF THE DNIPRO STATE TECHNICAL UNIVERSITY	63
15.	Червоний Д. ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНІЧНИХ ДОБРИВ: СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВІДНОВЛЕННЯ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВОЄННИХ ДІЙ	68
16.	Порошин Д.А. АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ІТ ПІДПРИЄМСТВАХ	71
17.	Ткачук А.В. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ВИНОГРАДУ В УКРАЇНІ	75
18.	Чирук Д.М., Сук С.М. ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙ НА ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	78

GEOLOGY		
19.	Ішков В.В., Дрешпак О.С., Чечель П.О. РЕЗУЛЬТАТИ ПЕТРОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДЕЯКИХ КУМІНГТОНІТОВИХ КРИСТАЛОСЛАНЦІВ СЕРЕДНЬОГО ПОБУЖЖЯ (УКРАЇНА)	81
20.	Ішков В.В., Коровяка Є.А., Хоменко В.Л. ГЕОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НОВОМИКОЛАЇВСЬКОГО (МОВЧАНІВСЬКОГО) НАФТОГАЗОКОНДЕНСАТНОГО РОДОВИЩА (УКРАЇНА)	106
21.	Чернобук О.І. ПРО ЗВ'ЯЗОК МІЖ ГЕРМАНІЄМ ТА БЕРИЛІЄМ У ВУГІЛЬНОМУ ПЛАСТУ С9 ШАХТИ "БЛАГОДАТНА" (УКРАЇНА)	140
HISTORY		
22.	Agaeva L.N. SHUSHA AND KARABAKH'S CARPETS HAVE CONQUERED THE WORLD	165
23.	Турчина Л., Коломієць К., Мозуленко Д. ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО НА ПОЗИЦІЮ ЛЕОНІДА ПЛЮЩА	168
JURISPRUDENCE		
24.	Pluhatar T., Lelet S., Hyra Y. THE RIGHT TO INVIOALABILITY OF PRIVATE LIFE AND ITS ENSURING DURING THE LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW IN UKRAINE	172
25.	Poliakov R. NATURE JURIDIQUE DE LA PROCÉDURE DU DÉBITEUR EN POSSESSION EN ALLEMAGNE	176
MANAGEMENT, MARKETING		
26.	Voronets V., Voronets O., Kompaniits V. MANAGEMENT OF PACKET QUEUES IN NETWORK NODES ACCORDING TO A SET OF CRITERIA	181

27.	Бичковський Ю.В. ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМІВ ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДВИЩЕННЯ БЕЗПЕКИ СУДНОПЛАВСТВА	187
28.	Маслова К.О., Мірко Н.В. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ В УКРАЇНІ	190
29.	Ніколіна І.І., Харчук Д.В. ВСТУП РУМУНІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ДОСВІДУ ДЛЯ УКРАЇНИ	194
30.	Петлін І.В., Марецька В.А. УПРАВЛІННЯ ФРАНЧИЗОЮ В ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА	199
31.	Рожко В.І. СИСТЕМА РОЗПОДІЛУ ТОВАРІВ НА РИНКУ	203
MEDICINE		
32.	Ivakhnenko D., Saienko O., Chemych M. MIS-C IS ASSOCIATED WITH SARS-COV-2	207
33.	Serheta I.V., Panchuk O.Y. MODERN APPROACHES TO THE FORMATION OF HIGH PROFESSIONAL SUITABILITY OF STUDENTS: A SET OF MEASURES TO OPTIMIZE PROFESSIONAL TRAINING	211
34.	Trutyak I., Zhykovskiy V., Trutyak O. TREATMENT OF COMBAT SURGICAL INJURIES OF THE LIMBS IN THE CONDITIONS OF WAR	213
35.	Алтухов А.В., Страколист Г.М., Салівон-Гончаренко А.А. МУЛЬТИМОДАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО КАРДІОРЕАБІЛІТАЦІЇ ПАЦІЄНТІВ ПІСЛЯ ІНФАРКТУ МІОКАРДУ	217
36.	Зайцев А.С. ЕПІДЕМІОЛОГІЧНИЙ СТАН ЗАХВОРЮВАНOSTІ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ ТА НЕТУБЕРКУЛЬОЗНІМІКОБАКТЕРІОЗИ. ПРОБЛЕМА ХІМІОРЕЗИСТЕНТНОСТІ ТА ЛІКУВАННЯ НАТЛІ ВІРУСУ ІМУНОДЕФІЦИТУ ЛЮДИНИ	220

37.	Марраш Г.Г. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МЕДИЧНОЇ СЕСТРИ У ПРОФІЛАКТИЦІ АРТЕРІАЛЬНОЇ ГІПЕРТЕНЗІЇ - КЛЮЧОВИЙ АСПЕКТ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКІСНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА ПІДТРИМКИ ПАЦІЄНТІВ	226
PEDAGOGY		
38.	Akbarov N.A.S., Efendiyeva N.N.G. QUALITY EDUCATION - STARTS WITH QUALITY TEACHING OF SUBJECTS	231
39.	Filimonova T. FORMATION OF NATURAL AND ENVIRONMENTAL COMPETENCE IN PRESCHOOL AND PRIMARY SCHOOL CHILDREN	235
40.	Kuznietsova M. THE IMPLEMENTATION AND UTILIZATION OF TECHNOLOGIES AS A MEANS OF EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	239
41.	Zobenko N., Shanter Yu. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF EMOTIONAL INTELLIGENCE FORMATION IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS	242
42.	Stativka O.O. DISTANCE LEARNING: PROBLEMS AND CHALLENGES	247
43.	Александров В.І. ФЕНОМЕН "ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО" У ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНОМУ АПАРАТІ ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	249
44.	Барбашова І.А. ПРО ЗАСВОЄННЯ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ СУТНОСТІ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ ТА МІЖПОКОЛІННОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ОСВІТІ	253
45.	Гляненко К.А. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ООНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ	259

46.	Григулич С.М., Горохова О.М., Щекань Н.П. "ОНЛАЙН АУДИТОРІЯ". ЗНАЧЕННЯ ОНЛАЙН СЕРЕДОВИЩА У НАВЧАННІ З МАТЕМАТИКИ	265
47.	Ковба Н.М., Ковба А.О. ВПРОВАДЖЕННЯ МАТЕМАТИЧНОГО ПАКЕТУ SCILAB НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ "ВИЩА МАТЕМАТИКА"	267
48.	Капустіна О.І. ЗНАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ-ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІВ ДЛЯ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	273
49.	Кисличенко В.А., Тригуб Д.О. ЗВ'ЯЗОК МІЖ ЕМОЦІЙНИМ СТАНОМ ТА КОМУНІКАТИВНИМИ ЗДІБНОСТЯМИ У ДІТЕЙ ПІСЛЯ ПСИХОЛОГІЧНО ТРАВМУЮЧОЇ СИТУАЦІЇ	275
50.	Козубовська І.В., Тополянський С.І. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ	278
51.	Курінна М.Є., Серeda Н.Б. ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ КЕРАМІЧНОГО ПОСУДУ	284
52.	Кушнерьова А.М. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГА	287
53.	Соснова М. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	291
54.	Головко Н., Крикун А. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	294
55.	Олексієнко О.М. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ НАВЧАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДЛЯ КЕРІВНИЦТВА ПРОЦЕСОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	298

56.	Палкуш В.П. СУЧАСНІ АЛЬТЕРНАТИВНІ ШКОЛИ В США	301
57.	Самсонова О.О., Александрова Н.С. ЗАХИСНІ ФАКТОРИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	305
58.	Сербівець Н.М., Серeda Н.Б. ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО НАТЮРМОРТУ	309
59.	Совгир Л.М. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	312
60.	Соснова В.А., Куцевол О.П. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ "УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ"	316
PHILOLOGY		
61.	Rakhmonova G.N. ENGLISH AND UZBEK DERIVATIONAL TECHNIQUES	318
62.	Бунзяк Я.Г. ТВОРЧІСТЬ ФРАНЦУЗЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ПРИКАРПАТСЬКИХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦІВ	325
63.	Горобець Р.І. КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ФУНКЦІЇ ЗВЕРТАНЬ У МОВІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ ДЛЯ ДІТЕЙ	331
64.	Луцик Н.М. ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ НОВЕЛІСТИКИ ГІ ДЕ МОПАССАНА	335
PHILOSOPHY		
65.	Ковальчук К.С., Толумна Є.С., Толумна Б.С. КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ПЛАТОНА ЯК ВИДАТНОГО ДАВНЬОГРЕЦЬКОГО ФІЛОСОФА	337

PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES		
66.	Григулич С.М., Горохова О.М., Щекань Н.П. ОБЛАСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІЇ ДВОХ ЗМІННИХ ЯК ОРТОГОНАЛЬНА ПРОЕКЦІЯ ПОВЕРХНІ НА КООРДИНАТНУ ПЛОЩИНУ ХУ	340
POLITICS		
67.	Островський О.М., Качуровський О.П. ХАРАКТЕРИСТИКА ВПЛИВУ НАЦІОНАЛІЗМУ НА ПРОЦЕС НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ	344
PSYCHOLOGY		
68.	Гермаковська О.М., Онуфрієва Л.А. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ	348
69.	Казарова Г.М. РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З КОПІНГ СТРАТЕГІЯМИ СЕРЕД МОЛОДІ	352
70.	Скрипаченко Т.В. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	354
71.	Черниш Ю.В., Гудима О.В. ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ ПОТРЕБИ ЛЮДИНИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	357
SOCIOLOGY		
72.	Шерстюк Р., Стойко І., Паляниця В. ІНКЛЮЗИВНА УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ І МОЖЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	363
TECHNICAL SCIENCES		
73.	Harbuz S.V., Karpova D.I. INVOLVEMENT OF UNMANNED AIRCRAFT IN THE SEARCH OF PEOPLE IN EMERGENCIES	368
74.	Harbuz S.V., Karpova D.I. EUROPEAN EXPERIENCE OF THE ORGANIZATION OF THE CIVIL PROTECTION SYSTEM	370

75.	Svirgun V., Svirgun O., Chornonoh A. USE OF AUTODESK TINKERCAD COMPLEX TOOLS IN TEACHING THE DISCIPLINE "МЕCHATRONICS"	373
76.	Гарист А.В. ОСОБЛИВОСТІ МОНТАЖУ ЕЛЕМЕНТІВ В КОРПУСАХ BGA	376
77.	Зимовченко В.О. МОЖЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПРИКЛАДИ ЗАСТОСУВАННЯ	378
78.	Кабанячий В., Грицан С. ВИЗНАЧЕННЯ МАКСИМАЛЬНИХ РОБОЧИХ ДІАПАЗОНІВ РУХУ СИСТЕМИ З ШІСТЬМА СТУПЕНЯМИ СВОБОДИ	381
TOURISM		
79.	Кириленко О.М., Довгаль І.І. ІННОВАЦІЇ В ЕКСКУРСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: НАПРЯМИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ В МІСТІ ПУТИВЛЬ	385

ІНКЛЮЗИВНА УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ І МОЖЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ВETERANІВ ВІЙНИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Шерстюк Роман

д.е.н., доцент,
завідувач кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг,
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Стойко Ігор

к.т.н., доцент,
доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг,
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Паляниця Віктор

к.т.н., доцент,
доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг,
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Упровадження принципів інклюзивної освіти у закладах вищої освіти не просте завдання. Перед застосуванням у закладах вищої освіти спочатку інклюзивна освіта була розроблена для молодших школярів. Оскільки багато школярів з обмеженими можливостями успішно завершують шкільне навчання, необхідність переходу до інклюзивного навчання у вищій освіті збільшилася. Війна в Україні спричинила появу нових, раніше невідомих для нашого суспільства викликів. Одним із головних, спричинених війною, викликів для українського суспільства є повноцінна адаптація ветеранів до цивільного життя і, особливо, ветеранів-інвалідів, а серед них немало зовсім молодих людей.

Провідні країни світу давно приділяють велику увагу людям із особливими потребами та інвалідам. Найбільш розвинені країни витрачають значні ресурси для залучення людей з обмеженими можливостями до суспільного життя, освіти, науки, спорту, мистецтва тощо. На превеликий жаль, Україна під час та після війни зіткнеться з проблемою працевлаштування інвалідів та людей з особливим потребами. Додому з фронту повертаються та ще повернуться десятки тисяч людей, що стали «особами з інвалідністю». Вже зараз це є великою проблемою, яку, на жаль, традиційно не помічає наша держава. Військові з порушеннями здоров'я бажають працювати та мають потенціал для успішного набуття трудових навичок через послуги освіти і, звичайно, індивідуальної підтримки зайнятості. Можливість працювати для цієї групи осіб має велике значення з матеріальної точки зору, соціальної інтеграції та слугує ефективним методом самореалізації та реабілітації.

Підхід до реалізації принципів інклюзивного навчання на практиці тісно пов'язаний з двома проблемами: усунення можливих бар'єрів як процесу та

досягненням доступності освітніх послуг та програмою фінансування освітніх послуг ветеранів-інвалідів. Інклюзивне навчання може переорієнтувати вищу освіту на потреби ринку, що є взагалі актуальним для української вищої освіти і неодноразово відмічається у дослідженнях багатьох науковців і зауваженнях стейкхолдерів.

За даними Державної служби статистики та Міністерства у справах ветеранів, в Україні мають інвалідність 2,7 мільйона цивільних осіб та майже 500 тисяч учасників бойових дій [1, 2].

Однак, через війну, на превеликий жаль, ці числа будуть лише зростати. Такі люди потребують не тільки державної підтримки, соціального захисту, але й навчання, працевлаштування та комфортних умов праці.

У Законі України «Про вищу освіту», пункт 9 частини третьої статті 3 «Державна політика у сфері вищої освіти» визначено, що «формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти забезпечується шляхом:

- належної державної підтримки підготовки фахівців із числа осіб з особливими освітніми потребами на основі забезпечення їх додатковою підтримкою, зокрема психолого-педагогічним супроводом, та створення для них вільного доступу до освітнього процесу, зокрема забезпечення вільного доступу до інфраструктури закладу вищої освіти;

- створення умов для реалізації випускниками закладів вищої освіти права на працю, забезпечення гарантії рівних можливостей щодо вибору місця роботи, виду трудової діяльності на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності з урахуванням здобутої вищої освіти та відповідно до суспільних потреб» [3].

Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» особам з інвалідністю внаслідок війни та прирівняним до них, згідно Статті 13, надається право на державну цільову підтримку для здобуття ними та їх дітьми професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти у державних та комунальних закладах освіти, передбачену статтею 12 цього Закону для учасників бойових дій та їх дітей. Тобто інваліди війни і просто ветерани війни мають однакові і не конкретизовані права на освіту.

Час і ситуація вимагають збільшення інклюзивності в університетах, можна також констатувати, що інклюзивність є ознакою якісного університету. Але це повинно бути відповідальністю двох суб'єктів, університету з одної сторони, і суспільства (уряду, міністерства, законодавців) з іншої. Проте рух до принципів інклюзивної освіти є викликом у вищій освіті. Варто лише повернутися на десятиліття назад, щоб переконатися, що сучасна вища освіта сильно відрізняється попередньої: обмежувальні заходи карантину коронавірусу, війна з росією, кризова ситуація пояснюють те, що сьогоднішні студенти різні, спільною рисою в нинішньому університеті є збільшення різноманітності серед студентів.

Спостерігається, що участь в університеті є ширшою через поступове включення студентів, які традиційно були маргіналізовані з вищої освіти, включаючи студентів різних національностей, віку, культури, соціально-

економічного становища, можливостей чи рівня успішності. Це зростаюча різноманітність, яка трансформується в аудиторіях, набуває все більшого наукового обґрунтування, і є вже немало досліджень, які вивчають, як вища освіта реагує на цю нову ситуацію. Однак наявність цих дій недостатня для забезпечення права учнів до якісної освіти, без дискримінації та на принципах інклюзивності освіти. Недостатньо лише гарантувати різним студентам доступ до освіти необхідно надати відповідну підтримку для забезпечення їхнього залучення.

Студенти з обмеженими можливостями піддаються більшому ризику передчасного вибуття з університетів порівняно з іншими студентами. Тому повинна бути розроблена така політика та стратегія університету, які б заохочували студентів залишитися в університеті та успішно завершити навчання. Інклюзивна освіта заслуговує право на повну участь та якісну освіту гарантовано всім студентам університету.

Звичайно, в університеті є багато бар'єрів, що перешкоджають інклюзії студентів вищих навчальних закладів з інвалідністю. Бар'єри до успіху є формою дискримінації та гноблення, тому університети повинні уникати їх використання, використання будь-яких медичних групувань, етикеток для ідентифікації студентів з обмеженими можливостями, і докласти зусиль для створення інклюзивних стратегій навчання для підтримки успішності студентів. З точки зору соціальної моделі, вища освіта має реструктурувати освітній досвід, щоб усі студенти могли брати участь.

Основними бар'єрами, що гальмують розвиток інклюзивної освіти у системі вищої освіти України для всіх осіб з обмеженими можливостями є:

- низький загальний рівень теоретичної підготовки і неконкурентоспроможність абітурієнтів з інвалідністю порівняно з нормативними абітурієнтами;
 - неготовність матеріальної бази та штату вищих навчальних закладів до навчання студентів з інвалідністю;
 - неготовність сучасних науково-педагогічних працівників до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища;
 - непридатність традиційних педагогічних методів та форм навчання до роботи в інклюзивному освітньому середовищі;
 - неготовність студентського культурно-освітнього середовища до інклюзії.
- [4, с. 73-94].

Оскільки дослідження спрямоване більше на навчання військових-інвалідів, то вказані бар'єри не є достатньо актуальними для них. Повинні бути адаптовані освітні програми університетів, коледжів з підготовки бакалаврів, магістрів, включаючи і аспірантів, що намагаються отримати наукові ступені. Сьогодні потрібно створити для ветеранів-інвалідів «льотне навчання», індивідуальні плани потрібно створювати можливо на комбінації очного, дистанційного і дуального навчання.

Однак, найважливішим зараз є те, що необхідна переорієнтація вищої освіти з традиційних і класичних дисциплін на предмети, що орієнтовані на потреби

ринку. І такі зміни в освіті мали б великий вплив на інші сфери суспільства. Вони будуть сприяти покращенню якості робочої сили, що приведе до зростання продуктивності праці. Підвищення освітнього рівня населення також, у певній мір, сприяло росту середнього класу.

Вказана переорієнтація вищої освіти на потреби ринку є взагалі актуальною для української вищої освіти, що неодноразово відмічається у дослідженнях багатьох науковців і зауваженнях стейкхолдерів.

Україна під час та після війни зіткнеться з проблемою працевлаштування військових інвалідів та людей з особливим потребами. Додому з фронту повертаються та ще повернуться десятки тисяч людей, що стали «особами з інвалідністю». Вже зараз це є великою проблемою.

Звичайно, війна закінчиться перемогою, і внаслідок демобілізації раптовий приплив військових, чоловіків і жінок, до робочої сили в поєднанні з закінченням виробництва воєнного часу може критично призвести до значного рівня безробіття. Країна не може опинитися перед «розбитим коритом». Урядові інституції, яких в Україні безліч, особливо наукові, вже повинні створювати програми відновлення життя, встановлювати джерела і обсяги їх фінансування.

Військові з порушеннями здоров'я бажають працювати та мають потенціал для успішного набуття трудових навичок через послуги освіти і, звичайно, індивідуальної підтримки зайнятості. Можливість працювати для цієї групи осіб має велике значення з матеріальної точки зору (покращення фінансового стану, рівня життя), соціальної інтеграції (соціалізація та включення у різні сфери життя суспільства) та слугує ефективним методом самореалізації та реабілітації.

Підхід до реалізації принципів інклюзивного навчання на практиці тісно пов'язаний з двома проблемами: усунення можливих бар'єрів як процесу та досягненням доступності освітніх послуг та програмою фінансування освітніх послуг ветеранів-інвалідів.

Сучасний заклад вищої освіти не готовий приймати студента з інвалідністю, якщо його навчання потребує створення додаткових умов доступності. Для військових інвалідів ця проблема є не настільки актуальною, оскільки більшість з них має можливість пристосування до діючих умов, і з цього необхідно починати в найближчий час.

Заклад вищої освіти має можливість створення індивідуальних навчальних планів для таких студентів на базі комбінування очної, дистанційної та дуальної освіти, що усуне бар'єри і є першочерговою умовою успішної реалізації інклюзивного навчання у вищій школі України, а й створить необхідні умови для упровадження інклюзії.

Список літератури

1. Длігач О. Про повернення додому наших воїнів треба думати вже зараз. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/09/28/704837/> (дата звернення: 08.01.2024).

SOCIOLOGY
QUESTIONS REGARDING THE PROBLEMS OF HIGHER EDUCATION

2. Міністерство у справах ветеранів України – офіційний сайт. Міністерство у справах ветеранів. URL: <https://mva.gov.ua/ua> (дата звернення: 28.12.2023).
3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII : станом на 27 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 27.12.2023).
4. Давиденко Г. Інклюзія у вищих навчальних закладах Європейського Союзу : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2015. 314 с.

Scientific publications

MATERIALS

The IX International Scientific and Practical Conference
«Questions regarding the problems of higher education»

Bordeaux, France. 390 p.

(March 04-06, 2024)